

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Etický aspekt sociální práce s osobami s duševním onemocněním

Autor práce: Bc. et Bc. Isabela Vilingerová

Obor studia: Etika v sociální práci

Posudek vypracoval: Mgr. Karel Šimr, Ph.D.

Datum: 30.4. 2019

Autorka se ve své diplomové práci zabývá problémem etiky v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním. Logicky proto základní teoretické kapitoly věnuje problematice duševního onemocnění, sociální práce a etiky. Ve zvláštní kapitole rozebírá otázku stigmatizace, která pro ni – dle mého názoru právem – představuje klíčový etický problém, a probíhající reformě psychiatrické péče v ČR, která svým komunitním a multidisciplinárním přístupem v sobě obsahuje – kromě jiného – právě významný destigmatizační účinek. Práci uzavírá kapitola s názvem „Diskuze“, v níž na základě polostrukturovaných rozhovorů s pracovníci zvolené neziskové organizace identifikovala etické problémy a dilemata jakož i zkušenosti se stigmatizací, jak se vyskytují v praxi. Na možnosti řešení naznačených okruhů pak zdařile aplikuje v teoretické části představené etické koncepty. Samotný závěr kapitoly pak patří reflexi postupu při řešení etického dilematu v konkrétní otázce hospitalizace.

V poslední zmíněné kapitole autorka na s. 76 v souvislosti s naznačenými etickými dilematy píše: „Je to jen pouhý náčrt, na podrobné rozpracování není v této práci prostor a ani to není jejím cílem.“ Zde se ovšem dotýkáme hlavní koncepční slabiny práce. Co je vlastně jejím cílem? Struktura práce v tom není zcela konzistentní. Je hlavním cílem představit reformu psychiatrické péče jako možnou podobu destigmatizace? Popsat obecně problém stigmatizace jako hlavního definovaného etického problému a možnosti jejího umenšení? Nebo provést výzkum mezi pracovníky organizace, (a zde by bylo třeba definovat, proč právě mezi pracovníky a nikoli spíše mezi lidmi, jichž se stigmatizace přímo týká, tedy lidmi s duševním onemocněním), zaměřený na etické problémy a dilemata, a jejich následnou analýzu na základě teoretických předpokladů?

Z dílčích bodů bych rád poukázal na následující:

- V celé práci používá autorka opakovaně pojem psychózy. Není jasné, zda má na mysli skutečně jen psychózy nebo tento pojem používá – mylně – jako synonymum pro duševní poruchy (existují i jiné typy duševních poruch, např. neurózy). S tím souvisí i otázka, nakolik patří hospitalizace k obvyklému průběhu péče o psychicky nemocné (s. 15).
- Není také jasné, jak autorka definuje pojem „charitativní práce“ (s. 25), o níž hovoří jako neprofesionální podobě pomoci.
- Jako velmi zjednodušující působí exkurz do středověkého přístupu k duševně nemocným, kdy podle autorky církev „nad nimi převzala moc“ a „označila psychická onemocnění za trest boží a za ten se jala dotýčné sama trestat“ (s. 33). V této otázce by bylo třeba nejen podrobnějšího historického zkoumání, ale také posouzení procesu sociální konstrukce duševní nemoci (diagnostika duševních poruch jako nemoci představuje spíše až moderní fenomén).
- Nelze souhlasit s jednoznačně negativním hodnocením médií v otázce (de)stigmatizace (s. 37), když opak tvrdí sama autorka na s. 35 (médiá hrají významnou roli právě v destigmatizačním procesu).

- Na s. 46, kde jsou popisovány mýty, související s duševními poruchami, není zcela jasné, co jsou mýty a co argumenty na jejich vyvrácení

- Je otázka, zda stigmatizujícím způsobem nepůsobí řada paušalizujících výroků autorky, např.: „Tito lidé žijí osamoceně, nemají stálého partnera, placené zaměstnání, ani strukturovaný denní program (s. 32).“ Nebo: „Tito lidé neumí využívat volné chvíle, naplnit je nějakou činností (s. 46).“ Právě zde by velmi pomohlo, kdyby slovo dostali sami lidé se zkušeností duševního onemocnění. Ostatně tyto soudy jsou v rozporu i se závěrečným citátem s Destigmatizačního manuálu NÚDZ: „Lidé s duševním onemocněním, mají-li správnou péči, chodí běžně do školy či do práce, zakládají rodiny a vychovávají děti.“ Je dobré si uvědomit, jak právě způsob, jakým používáme jazyk, ovlivňuje to, jak vnímáme celospolečensky realitu.

Přes tyto kritické výhrady k dílčím aspektům, které je možné považovat za „dětské nemoci“, práci pozitivně oceňuji pro její aktualitu (probíhající reforma psychiatrické péče) a schopnost autorky propojit etickou teorii s praxí sociální práce s lidmi s duševním onemocněním,

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.